

alerta amb l'idioma

sobre alguns termes usats en excursionisme

(i II)

r. amicó

La línia que s'estén al llarg del fons d'un barranc i que marca la coincidència dels dos vessants oposats és el **TàLVEG**, un cultisme pres de l'alemany (Talweg) però incorporat al nostre llenguatge amb les modificacions ortogràfiques corresponents. Ja hem vist que indica un punt molt determinat i, per tant, és una paraula a usar especialment en termes científics o acadèmics. Doncs, per què, ens preguntem, hem vist usat "vaguada" que és la forma que els castellans donen a "Talweg"? El llenguatge muntanyenc no necessita aquesta paraula, en termes normals d'excursionista; tenim barranc, torrent, riera, riu, comellar, rasa... per a indicar una depressió del terreny per on s'escorre o es pot escórrer aigua. No creiem que cap excursionista hagi d'arribar a servir-se mai del detall i la concisió expressats per **TàLVEG** (si no és una persona donada a la pedanteria). Però és que

"vaguada" ho hem sentit dir a gent que no té res de pedant i això ens fa creure que tampoc en castellà no sabien exactament què volia dir. Gangues de la bi-cultura lingüística que pot desembocar, i dissortadament molt sovint desemboca, a la sub-cultura.

Ja que hem parlat d'aigua, aprofitem-ho per a dir que el lloc per on es dona sortida a l'aigua no és pas un "desaigua", sinó un **DESGUàs**. Així, doncs, naturalment, l'aigua del Siurana **DESGUASSA** a l'Ebre. És clar que, com a verb, també podem utilitzar (tal com hem fet al paràgraf anterior) **DESEMBOCAR**. Però com a substantiu només **DESGUàs - DESGUASSOS** ens pot ésser útil.

"Cantera" és una paraula correcta a condició que la usem en els seus bons sentits. Com a derivat de **cantar**, amb el sufix **-era**, expressa ganes de cantar, talment com xerrera vol dir ganes de xerrar, badallera, ganes de badallar; casera, ganes de casar-se, etc. Doncs, un excursionista pot tenir **CANTERA**, i bo serà que en tingui. "Cantera" també significa una pedra grossa; per exemple, la Roca del Colom, al Montsant, podria anomenar-se-la una cantera. Però "cantera" no vol dir mai el lloc d'on es treu pedra. Aquesta és una interpretació correcta en castellà, dissortadament no tan sols usada pels excursionistes catalans sinó també per molta altra gent d'aquest país. Nosaltres hem de derivar el nom del lloc d'on es treu la pedra senzillament de la paraula pedra, i utilitzant el mateix sufix que ja vam veure per a gelera, és a dir, **-era**, indicant lloc que conté, que reté, que guarda alguna cosa. I obtindrem **PEDRERA**. Voleu res de més natural i més entenedor?

De la ramificació secundària d'una cadena de muntanyes en podem dir **CONTRAFORT**, o **ESTREP**. Són uns termes usats en el ram de la construcció per a designar les parets de reforç o de sosteniment d'arcs i voltes. En l'ortografia de la terra, també són uns bocins de muntanya que en sostenen o n'aguanten uns altres de més alts. La muntanya de Sant Pere de la Selva és un **CONTRAFORT** (o un **ESTREP**) del Puig d'en Cama. Per què es recorre tan sovint, doncs, al castellà

"estribació"? Per què no ens aturem un moment a meditar que "estribació" és l'equivalent exclusivament foraster del nostre **CONTRAFORT**, o **ESTREP**?

Quan s'ha pujat per un contrafort es pot arribar al capdamunt poc o molt cansat, es pot sentir **CANSAMENT**. Dic **CANSAMENT** com a substantiu derivat del verb **cansar** amb el sufix **-ment**, que indica l'efecte de l'acció expressada pel verb. Com de amuntegar traïem amuntegament, de casar, casament; de començar, començament; de ensenyar, ensenyament; de pagar, pagament; de rebentar, rebentament, etc. Això no obstant, es veu massa sovint "cansanci", un derivat que s'intenta de fer amb un sufix (**-anci**) que no sabem que existeixi dintre dels nostres mecanismes lingüístics.

realisme

i

creativitat

grug art

Entenem que perquè un art sigui comunicable (altrament la seva funció esdevé dubtosa) no pot deixar de tenir vincles amb la realitat, la qual, si més no, és com l'excipient de les seves possibilitats comunicatives.

Parlar d'un art no figuratiu no equival a "no realista", puix que en rigor, ningú

amb cinc sentits, no pot renegar de la natura, de la qual el mateix artista forma part. La llibertat en l'exercici de l'expressió plàstica és condició de creativitat, però sense que vulgui dir fer el sord al missatge de la natura i tancar-se en una utòpica illa interior. Una situació límit en aquest pla d'abstracció estaria en desacord amb la persona del mateix autor, l'existència del qual acostuma a ser ben "concreta", tributària com tothom de les coses del món. L'intercanvi entre el "de fora" i el "de dins" pot representar-se per la nostra mateixa respiració.

Si l'home, segons el postulat orteguà, és ell i la seva circumstància, de l'expressió artística, que parteix de l'home, no se'n pot eliminar l'entorn vital, l'objectivitat física, cultural, sociològica. Cabalment les dades que en percep poden assolir una nova categoria en convertir-se en "llenguatge" amb el qual l'artista pot comunicar un contingut subjectiu. Aleshores la conjunció dels dos termes —falsament antinòmics— constitueix la unitat perfecta, on és realitzada, sense ruptures antinaturals, la plena afirmació de l'home i l'artista, unitat indestructible. Queda exclòs de tal definició un fals realisme que es reduiria a còpia de models; com també una plàstica on les formes no sorgissin de cap món experimentat. Podem aventurar-nos a dir que fins la interpretació plàstica del somni pot ser una manifestació realista, pel fet que el somni pertany a una autèntica realitat interior; més encara: les seqüències del somni encarnen imatges de la vida real, si bé en un ordre de relacions diferent, subjecte a una misteriosa escala de valors. Una fantasmagoria que no és sinó una realitat distorsionada per factors efectius subconscients. Al·ludim, com ja s'ha entès, a l'art surrealista.

L'obra d'art suposa, doncs, una barreja d'objectivitat i subjectivitat dossificades segons secretes lleis, les de la personalitat creadora. Un tema real, per a passar a categoria artística, ha de sofrir una transformació; ha de ser estilitzat. ¿Per què inventar-se un món estrany? Basta el món on vivim, mentre les seves imatges esdevinguin "conductores" d'una càrrega estètica que es vol comunicar; d'un con-

cepte i d'una emoció personals.

No hem pas de dissimular que la qüestió "realisme i creativitat" és enormement complexa i revessa a definicions massa rodones. Defensem, en un sentit ample i general, que tot art ha de ser realista (no emprem el mot "realisme" com a etiqueta restrictiva posada en una peculiar tendència). ¿Com encaixar igualment l'art "abstracte" i l'art "figuratiu" més radicals en un mateix esquema realista? Donem tombs al problema sense acabar-ho de veure massa clar. Aventurem algunes hipòtesis.

L'abstracció més allunyada del camp pictòric tradicional, constitueix, sembla, un nou art que es val de la matèria pictòrica (i en alguns casos en prescindeix) però amb cap fi representatiu de la natura. Ara bé: pot vincular-s'hi quan es fa intèrpret d'uns aspectes de la natura no habituals al nostre camp visual, però existents en el microcosmos o en fragments aïllats; o bé marginats per llur pobre paper en la vida pràctica; o pot haver-hi, com a germen de la composició abstracta, un motiu natural que en desplegar-se per imperatius creadors, arriba a formulacions gràfiques que ens donen una imatge totalment nova. Però en el cas de les pures abstraccions geomètriques, on els efectes emotius semblen més eemparentats amb la música, hi ha potser una mínima justificació realista en el sentit que hi ha una indispensable subjecció a ritmes harmònics, com els que constatem en la naturalesa vivent. La susdita imatge de la "respiració" torna a servir d'exemple. Tot art estrictament decoratiu està disciplinat també per lleis semblants, que la natura imposa.

Si hi ha algun grau de realisme en la creativitat abstracta, preguntem: ¿hi ha algun grau de creativitat en l'art dit "realista"? De fet la resposta positiva va implicada en el que hem assenyalat anteriorment. Per altra banda l'espectacle natural no és un fet estàtic, fixat per sempre, capaç de ser esgotat. Es basa en una contínua i il·limitada renovació vital; cada artista pot captar-hi inèdites manifestacions, originals centres d'interès; fins al punt que no es pot excloure la possibilitat

que cada artista descobreixi el "seu" Mediterrani. Cito un pensament del pintor Durancamps: "El veritable i pur realisme és més sorprenent que la ficció".

La personalitat de l'artista, i ja no parlem de l'acadèmic, es revela en tot el que fa. No anem a creure que només tenen autenticitat les obres de les quals ell ha escollit el tema, o realitzades en excepcionals estats de l'esperit (diguem-ne inspiració). Val a recordar que les millors pintures dels clàssics foren obra d'encàrrec, amb prèvies imposicions. ¿Què més convencional, per exemple, que el retrat de la família reial pintat per Goya? Sense cap presumible afinitat amb el tema, l'artista "no pogué per menys" que manifestar-se amb tot el seu gran poder pictòric.

els aplecs excursionistes de les comarques tarragonines de 1927 a 1936

maximí solé

El primer de dits Aplecs tingué lloc l'any 1927, el 22 de maig, a l'antic cenobi cirtercenc de **Santes Creus**, l'organitzaren la nostra "Secció Excursionista del Centre de Lectura", l'Agrupació Excursionista "L'Estel", de Montblanc, el "Grup Excursionista Muntanyenc", "Joventut Excursionista Catalana" i "Agrupació Excursionista Montsant", de Tarragona, i "Grup Excursionista Montagut" i "Valls Deportiu", de Valls.